

Az ördög és az ő három aranyhajszála

Hajdanában réges-régen egy szegény asszonynak fiacskája született. Megjósolták róla, hogy amint tizennégy esztendő lesz, elveszi a király lányát feleségül. Nem sokkal ezután ellátogatott a szegény asszony falujába a király, de mert álruhában járt, nem tudta senki, kicsoda, micsoda. Megkérdezte a falusiaktól, mi újság arrafelé.

– A minap egy gyerek született minálunk – mondták neki. – Megjósolták róla, hogy tizennégy esztendő korában feleségül veszi a király lányát. Komisz ember volt a király, szerfölött bosszantotta a jóslat. Elment a szülőkhöz, és nagy barátságosan így szólt hozzájuk: – Jó emberek, ti igen szegények vagytok, örülhettek, ha magatok megélték. Adjátok nekem a fiatokat, majd én gondját viselem.

Azok egy ideig tétováztak, de az idegen nagy pénzt ígért a gyerekért, aztán meg azt gondolták: "Szerencsegyerek, biztosan ez is a javára válik." Így hát végül is beleegyeztek a dologba, és odaadták a királynak a csecsemőt.

A király egy ládikába tette a kisdedet, és ellovagolt vele. Addig vitte, míg egy nagy folyóhoz nem ért. Megállt a parton, és belevetette a ládikát a vízbe.

"No – gondolta magában –, megszabadítottam a lányomat egy hívatlan kérőtől!"

A ládika azonban nem merült el, hanem a víz színén maradt; úgy lebegett rajta, mint egy parányi hajócska. Jó asztalos készítette: egy csepp nem sok, annyi víz sem szivárgott bele.

A folyó a király fővárosa felé folyt. Onnét vagy kétmérföldnyire vízimalom állt a part mentén. A ládikát éppen úgy sodorta az ár, hogy fennakadt ennek a malomnak a gátján. Éppen ott bámészkodott egy molnárlegény. Észrevette a kis ládát, azt hitte, talán kincs van benne; gyorsan kihalásztta egy kampósbottal. Hát amint a fedelét felnyitja, mit lát? Egy eleven, takaros kis csecsemő fekszik benne, egy formás fiúcska. A legény szaladt vele egyenest a molnárékhöz.

– Nézze csak, mester uram, mit halásztam a folyóban!

A molnáréknak nem volt gyerekük; megörültek a csöppségnek, gondjukba vették és fölnevelték; a saját édesfiúkkal sem bánhattak volna nagyobb szeretettel.

Telt-múlt az idő, a csecsemőből futkározó kisgyerek lett; aztán megint elmúlt egypár esztendő, és az eleven fiúcska derék, szemrevaló legénykévé serdült.

Az idő tájt a király megint az országot látogatta. Egyszer szabad ég alatt érte a zivatar, s ő éppen abba a malomba menekült az eső elől. A tornácon ülve várta hogy elálljon a zápor, s egyszer csak megpillantotta a legénykét.

– Tiétek ez a szép fiú? – kérdezte.

– Nem édesgyerekünk, instálom alássan – felelte a molnár –, talált gyerek, úgy hozta ide a víz egy ládikában, éppen tizennégy esztendeje.

A király megütődött, amint ezt meghallotta, mert rögtön tudta, hogy ez a fiú nem lehet más, mint a szerencsegyerek, akit ő tizennégy évvel ezelőtt el akart pusztítani.

"No, a víz kivethetett, de azért mégsem szabadulsz meg a sorsodtól!" – gondolta magában.

Odafordult a molnárékhöz:

– Jó emberek, nem vihetne el ez a fiú egy levelet a királynénak? Nem kívánom ingyen, két aranyat adnék neki érte.

– Ahogyan parancsolod, urunk királyunk – felelte a molnár.

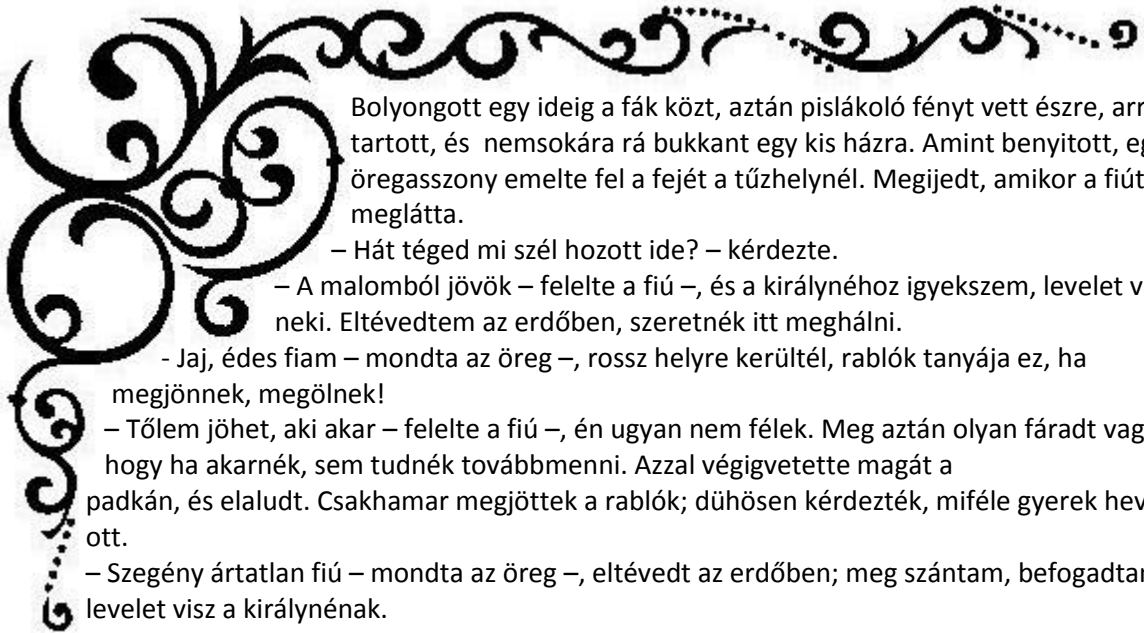
Azzal szólt a legénykének, készülődjék, mert fontos szolgálatot kell tennie a királynak.

A király pedig nekiült, és levelet írt a feleségének. Hamar elkészült vele mert csak ennyi állt a levélben:

"Ahogy a fiú megérkezik a levelemmel, tüstént fogasd el, ölesd meg és temettesd el, híre-pora se legyen, mire hazaérek."

A legényke függén elindult a levéllel, de mert már alkonyodott, és az út sűrű erdőn vitt keresztül, csakhamar eltévedt.

Ötödik útravaló: Ördögöd van!

Bolyongott egy ideig a fák közt, aztán pislákoló fényt vett észre, arrafelé tartott, és nemsokára rá bukkant egy kis házra. Amint benyitott, egy öregasszony emelte fel a fejét a tűzhelynél. Megijedt, amikor a fiút meglátta.

– Hát téged mi szél hozott ide? – kérdezte.

– A malomból jövök – felelte a fiú –, és a királynéhoz igyekszem, levelet viszek neki. Eltévedtem az erdőben, szeretnék itt meghálni.

– Jaj, édes fiam – mondta az öreg –, rossz helyre kerültél, rablók tanyája ez, ha megjönnek, megölnék!

– Tőlem jöhet, aki akar – felelte a fiú –, én ugyan nem félek. Meg aztán olyan fáradt vagyok, hogy ha akarnék, sem tudnék továbbmenni. Azzal végigvetette magát a padkán, és elaludt. Csakhamar megjöttek a rablók; dühösen kérdezték, miféle gyerek hever ott.

– Szegény ártatlan fiú – mondta az öreg –, eltévedt az erdőben; meg szántam, befogadtam, levelet visz a királynénak.

A haramiák felnyitották a levelet; és amint elolvasták benne a parancsot, hogy a fiút meg kell ölni, marcona szívük megesett rajta. A bandavezér széttépte a levelet, és másikat írt helyette; abban az állt, hogy a fiúhoz azonnal hozzá kell adni a király lányát.

Reggelig békén hagyták, hadd aludja ki magát a padkán. Mikor pitymallatkor fölébredt, kezébe nyomták a levelet, és útjára bocsátották.

A királyné, ahogy megkapta és elolvasta a levelet, mindent aszerint tett, amint benne írva volt: fényes lakodalmat csapott és hozzáadta a királyné lányát a szerencsegyerekhez. A fiú szép is volt, kedves is volt, így hát az ifjú pár boldogan és vidáman élt.

Nem sokkal ezután hazatért a király a palotájába. Láta: betelt a jóslat; akármit tett ellene, a szerencsegyerek mégiscsak feleségül vette a lányát. Dúlt-fúlt mérgében, haragosan felelősségre vont a feleségét.

– Hát ez hogyan történt?! Hiszen én egészen mást hagytam meg a levelemben!

Erre a királyné odaadta neki a levelet, olvassa a tulajdon szemével. A király rögtön látta, hogy elcserélték a levelét. Hívatta a szerencsegyereket, rátámadt:

– Mit műveltél te az én levelemmel?

– Én ugyan semmit a világon – felelte a fiú tiszta lelkiismerettel.

– Márpedig valótlanul mondasz – háborgott a király –, mert én nem ezt írtam! Kicserélték a leveletem!

– Arról én nem tudok semmit – mondta a fiú –, de meglehet, hogy a haramiák űztek valami tréfát velem, amíg a tanyájukon aludtam.

És elmondta a királynak, hol, kiknél hált akkor éjjel, amikor eltévedt a levelével.

A király sehogyan sem tudott beletörődni, hogy így fordult a dolog. Azt mondta a fiúnak:

– Nagy hűtlenség, hogy nem vigyáztál eléggé a levelemben, ezért büntetés jár; nem úszhatod meg ilyen könnyen a dolgot. Különben is, aki az én leányomnak az ura akar lenni, annak el kell hoznia nekem a pokolból az ördög három arany hajszáját. Megértetted?

Mert hát azt remélte a király, ezzel örökre megszabadul tőle. De a szerencsegyerek egy csöppet sem ijedt meg:

– Az ördögtől nem félek, a három aranyhajszájat elhozom.

Azzal elköszönt, és útnak indult. Ment szaporán, és egy idő múlva egy nagy városhoz érkezett. A kapuban az őr kikérdezte, mit tud, miféle mesterséghez ért.

– Tudok én mindenhez! – felelte a szerencsegyerek.

– No, akkor segíthetsz rajtunk – mondta az őr. – Van a városnak egy kútja, hajdan bor folyt belőle, ma meg még csak víz sem. Megmondhatnád, miért apadt ki.

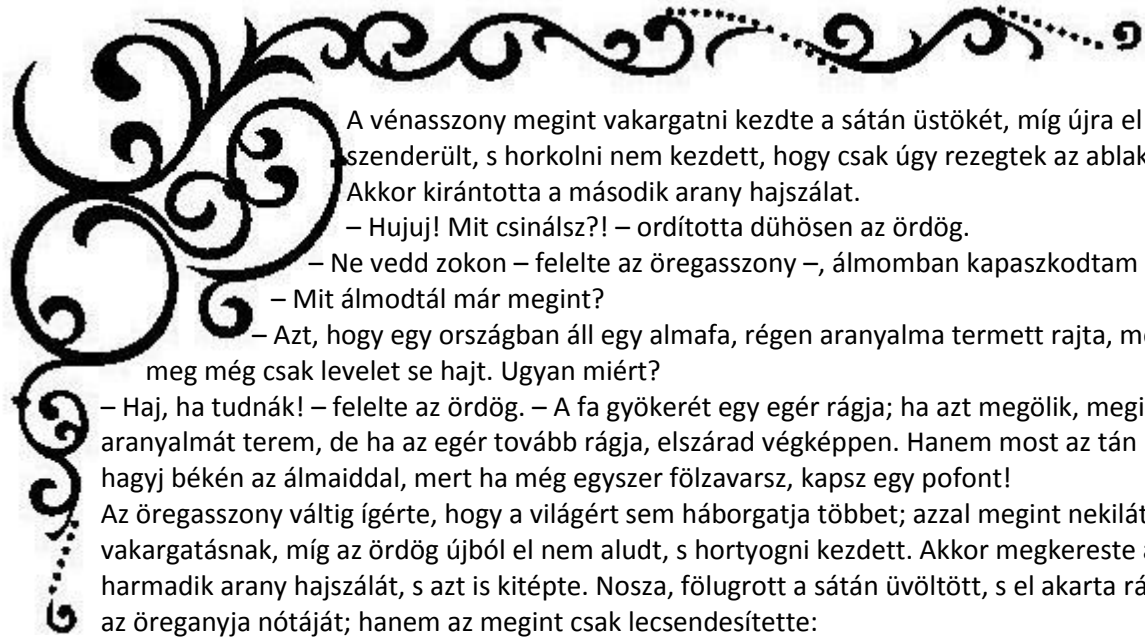
– Majd megtudjátok – felelte a legény –, csak várjatok, míg vissza jövök.

Azzal ment tovább. Hamarosan egy másik városhoz ért. Ott a kapuőr megint csak faggatni kezdte, mit tud, mihez ért.

Ötödik útravaló: Ördögöd van!

-
- Tudok én mindenhez! – felelte.
- No, akkor segíthetsz rajtunk. Van a városnak egy fája, hajdan arany alma termett rajta, most meg még csak levelet sem hajt. Miért nem? Majd megtudjátok, csak várjatok, míg visszajövök.
- És ment tovább. Egy nagy folyó állta útját; át akart kelni rajta. Kérdi a révész, mit tud, mihez ért.
- Tudok én mindenhez!
- No, akkor mondd meg nekem, miért kell örökké ide-oda eveznem, miért nem vált fel soha senki.
- Majd megtudod, csak várj, amíg visszajövök.
- Átkelt a vízen; hát egy éktelen, kormos lyuk tátongott feléje a túlsó parton: ott nyílt a pokol bejárata. A legény nem sokat teketóriázott, fogta magát, bement. Az ördög éppen úton járt valahol; nem volt otthon, csak az öreganyja. Ott ült a vénség egy nagy karosszékben, és csodálkozva tekintett a váratlan vendégre.
- Hát te mit keresel itt, ahol a madár se jár? – kérdezte.
- Szeretnék három arany hajszálat az ördög fejről – felelte a fiú –, különben nem tarthatom meg a feleségemet.
- Ez nagy dolog – csóválta a fejét a vénasszony –, de az sem kisebb, amit kérsz. Tudod-e, hogy ha az ördög hazajön, és itt talál, nyomban kitekeri a nyakadat?
- Tudom, tudom, de hát mit tehetek? – felelte a fiú.
- Az öregasszony végigmérte, arca egyre barátságosabb lett, csak úgy táncolt rajta a rengeteg ránc.
- Tetszel nekem, nem venném a szívemre, ha baj érne itt nálunk. Lássuk, mit tehetek érted.
- Azzal egyszeriben hangyává varázsolta.
- Bújj be gyorsan a szoknyám ráncába, ott biztonságban vagy!
- A fiú szedte a hangyalábait, elbújt, aztán kiszólt a szoknya ráncából:
- Volna ám még három kérdésem is!
- Miféle kérdések, hadd halljam! – szólt a vénasszony.
- Az első: miért apadt el a kút, amelyikből azelőtt bor folyt, most meg még csak vizet sem ad? A második: miért száradt ki a fa, amelyik azelőtt aranyalmát termett, most meg még csak levelet sem hajt? A harmadik miért kell a révésznek örökösen ide-oda eveznie, miért nem váltja fel soha senki?
- Nehéz kérdés mind a három – felelte a vénasszony –, de csak maradj veszteg, és jól figyeld meg, mit mond az ördög, amikor a három arany haj szálát kitepem.
- Sötét este volt már, jött is haza nagy dérrrel-dúrral az ördög, és már messziről azt kiabálta:
- Nem tiszta a levegő! Emberszagot érzek! Emberszagot érzek! Berontott a szobába, csak úgy a lábával rúgta be maga után az ajtót, s nyomban nekiállt a keresésnek; átkutatott minden zugot, még az ágy alá is benézett, de hiába, nem talált senkit.
- Az öreganyja meg lehordta:
- Nem szégyelled magad! Most takarítottam, most raktam rendet, máris tővel-heggyel összehánysz itt mindent! Örökösen emberszagot szimatolsz! Inkább ülj le, láss neki a vacsorádnak!
- Az ördög jót evett-ivott, aztán, mert fáradt volt, lehajtotta a fejét az öreganyja ölébe.
- Vakargass egy kicsit – mondta nyűgösen.
- A vénasszony vakargatni kezdte az álmos pokolfűtő üstökét. Alig telt el egy kis idő, az ördögöt elnyomta a buzgóság; fújtatott, hortyogott keményen. Akkor az öregasszony megkereste az első arany hajszálat, kirántotta és maga mellé tette.
- Hujuj! – rikoltott az ördög. – Mi történt?
- Rosszat álmodtam, ijedtemben a hajadba kapaszkodtam – mondta az öreganyja.
- S ugyan mit álmodtál? – kíváncsiskodott az ördög.
- Egy kutat; azelőtt bor folyt belőle, most meg még csak vizet sem ad. Ugyan miért?
- Az ördög jót nevetett, még a hasa is rázkódott tőle.
- Haj, ha azok az ostoba emberek tudnák! Egy varangy ül a kútban egy kő alatt; ha azt megölnék, a kútból újra bor folynék. No de aludjunk tovább.

Ötödik útravaló: Ördögöd van!

A vénasszony megint vakargatni kezdte a sátán üstökét, míg újra el nem szenderült, s horkolni nem kezdett, hogy csak úgy rezegtek az ablakok. Akkor kirántotta a második arany hajszálat.

– Hujuj! Mit csinálsz?! – ordította dühösen az ördög.

– Ne vedd zokon – felelte az öregasszony –, álmomban kapaszkodtam beléd.

– Mit álmodtál már megint?

– Azt, hogy egy országban áll egy almafa, régen aranyalma termett rajta, most meg még csak levelet se hajt. Ugyan miért?

– Haj, ha tudnák! – felelte az ördög. – A fa gyökerét egy egér rágja; ha azt megölik, megint aranyalmát terem, de ha az egér tovább rágja, elszárad végképpen. Hanem most az tán már hagyj békén az álmaiddal, mert ha még egyszer fölzavarsz, kapsz egy pofont!

Az öregasszony váltig ígérte, hogy a világért sem háborgatja többet; azzal megint nekilátott a vakargatásnak, míg az ördög újból el nem aludt, s hortyogni kezdett. Akkor megkereste a harmadik arany hajszálat, s azt is kitepte. Nosza, fölugrott a sátán üvöltött, s el akarta rántani az öreganyja nótáját; hanem az megint csak lecsendesítette:

– Ki tehet a rosszról, amit álmában vét?

Az ördögöt újból elfogta a kíváncsiság:

– Nocsak, mit álmodtál?

– Egy révészt; mind csak azon panaszkodik, hogy örökké ide-oda kell eveznie, nem váltja fel soha senki. Ugyan miért?

– Hohó, a tökfilkó! – nevetett az ördög. – Ha jön valaki, és át akar kelni, nyomja a kezébe a lapátot, és mondja neki: "Húzd magad, ha akarod" – s ezzel aztán le is tette örökre az evezés gondját.

Most már, hogy megvolt a három arany hajsza is meg a három felelet is, az öreganyja békén hagyta a vén sátánt, hadd aludjék.

Aludt is hajnalhasadtáig.

Mikor aztán reggel megint elhordta magát, a vénasszony előszedte a hangyát a szoknyája ráncából, s visszavarázsolta annak, ami volt: szerencsegyereknek.

– Itt a három arany hajsza – mondta. – Hallottad, mit felelt az ördög a három kérdésre?

– Igen, hallottam, jól meg is jegyeztem.

– Akkor hát segítettünk a bajodon, mehetsz utadra.

A fiú szépen megköszönte az öregasszonynak, hogy ilyen jó volt hozzá a bajában; hátat fordított a pokolnak, és igen örült neki, hogy ilyen jól sikerült neki minden. Csakhamar odaért a folyóhoz. A révész, mihelyt meglátta, kérte tőle a megígért választ.

– Előbb vigyél át, aztán megmondom, hogyan szabadulhatsz.

És amint kiugrott a partra, elő is adta nyomban az ördög tanácsát:

– Ha jön valaki, és át akar kelni, nyomd a kezébe a lapátot, húzza maga, ha akarja!

Ment tovább, odaért a természetlen almafa városához. Az őr itt is kérte a választ. Ő meg, ahogyan az ördögtől hallotta:

– Öljétek meg az egeret – mondta –, amelyik a tövét rágja, akkor majd megint aranyalmát terem a fátok!

Az őr megköszönte a szívességét, és hálából két, arannyal megrakott szamarat adott neki. Végül odaért a kiapadt kút városához. Ott is tudára adta az őrnek, amit az ördögtől hallott:

– Egy varangy ül a kút fenekén, keressétek meg, és öljétek meg, akkor majd újra bort ad a kutatok. Ez az őr is köszönetet mondott neki, és hálából ez is két, arannyal megrakott szamárral ajándékozta meg.

A szerencsegyerek aztán nemsokára hazaért a feleségéhez. Az asszony tiszta szívből örült a viszontlátásnak, és töviről hegyire elmondatta az urával, hol, merre járt s milyen szerencsével. A fiú meg odaadta a királynak, amit kívánt: az ördög három arany hajszálat.

A király, mikor meglátta a négy szamarat a tenger sok arannyal, egyszerűen jókedvre derült, egyszerűen csupa szíves nyájasság lett.

Ötödik útravaló: Ördögöd van!

– Minden feltételt teljesítettél – mondta –, megtarthatod a lányomat.
De mondd csak, kedves vőm, hol szerezted ezt a rengeteg aranyat?
Nagy kincs ez!

– Egy folyón túlról hoztam; átkeltem a vízen, annak a túlsó partja
homok helyett arannyal van terítve.

– Én is hozhatnék belőle? – tudakolta sóváran a király.

– Amennyit csak akarsz! – felelte a fiú. – Van ott egy révész, vitesd át vele
magad, odaát megtömheted a zsákodat.

A kapzsi király tüstént útra kelt; odaért a folyóhoz, és intett a révésznek, vigye át.

Az előcammogott, föltessekelte a királyt a kompra, és mikor átértek a túlsó partra, kezébe
nyomta az evezőt, kiugrott és elszaladt. Attól fogva a királynak kellett ide-oda eveznie a két
part közt; ez volt a büntetés gonoszságáért.

Most is ott révészkedik még, mert csak nem bolond valaki kivenni az evezőt a kezéből!